

מראי מקומות - ביצה

כד.

א. הצד צפור למגדל וצבי לבית חייב

פרש"י, דאם צד צפור לבית פטור, משום שיוצא לו דרך חלונותיו. ותמה השפת אמת בשבת (קו), א"כ כשהחלונות סתומין צריך להיות חייב, ומתני' סתמא קתני. ולכן פי' באופן אחר, דבבית פטור בצפור משום שיכולה הצפור עדיין לעוף ולפרוח למעלה, ואינו יכול לתופסה, לכן לא הוי צידה בהכי, משא"כ מגדל, שהוא מקום קטן, ויכול להגיע לי' בחד שיחייא. וצידד ליישב שי' רש"י, דבאמת אף אם החלונות סתומין פטור, משום דלאו אורחי' בהכי לצודה לבית, משום דבכה"ג יצטרך לשמור פתיחת החלונות, ולכן אין דרך צידת צפור אלא במגדל [אבל הביא מהב"ח והט"ז דלפי רש"י היכא שהחלונות סתומין חייב על צידת צפור].

ב. הא בביבר מקורה, הא בביבר שאינו מקורה

פרש"י בשבת (קו), בביבר מקורה הוי ניצוד כבר, ולכן פטור עליה. והק' רעק"א (שם), הא בהך ברייתא קתני נמי דאין צדין חי', וא"כ מוכח דאין חי' נחשבת ניצודה בביבר, ואף דלגבי חי' אין חילוק בין מקורה לשאינה מקורה, ואם חי' אינו ניצודת בביבר מקורה, א"כ כש"כ דעוף אינו ניצוד בביבר מקורה, וא"כ מה דברייתא זו ס"ל דאין איסור לצוד עופות, דחשיבי ניצודים ועומדים, היינו משום דס"ל כשי' רבנן, וא"כ ממ"נ צריכין לומר גם על הסתירה בעופות דהא ר' יהודה והא רבנן, ומה הרויחה הגמ' לומר הא בביבר מקורה והא בביבר שאינה מקורה, והניח בקו'.

ג. והא בית דכביבר מקורה דמי, ובין לר"י

ובין לרבנן צפור למגדל אין לבית לא

הק' הפני יהושע, לפי מה שפרש"י לעיל, דהא דצפור לבית לא מקרי צידה הוא משום דיוצא לו דרך חלונות, א"כ מאי פריך, הא איכא לאוקמי בקלות בביבר מקורה שאין בו חלונות. וביאר דכוונת הגמ' להק', דכמו שהוא פטור היכא שצד הצפור לתוך הבית, אע"פ שודאי מכניסו למצב שהוא קל טפי לצודו, אבל מ"מ פטור משום שהוא מחוסר צידה, מצד הא דהחלונות פתוחים, כ"ש שאינו חשיב צידה מה שהוא צדו לביבר מקורה, דודאי מחוסר צידה הוא, דהא סבר דצדו לביבר גדולה. וביאר דלמה דתי' הגמ' דכאן בצפור דרור עסקינן, א"כ בסתם צפור הוי צידה אף מה שצדו לבית, אף שיש בו חלונות, דאף דעדיין יכול לברוח ע"י החלונות, מ"מ מקרי ניצוד ועומד.

ד. הא בביבר קטן, הא בביבר גדול

ע' במגן אברהם (תצ"ז, ט') שכ' בשם המשאת בנימין דבביבר מקורה אין חילוק בין גדול לקטן, ולעולם אין שייך צידה בביבר מקורה, דכניצוד ועומד דמי. וע"ש במג"א שכ' לחלוק ע"ז, דודאי שייך המושג של צידה גם בביבר מקורה, דהא אם גדול הרבה הוא, ודאי עדיין מחוסר צידה הוא, וא"כ אם צד משם חייב משום צידה.

ה. כל היכא דנפלי טולא דכתלי אהדדי

כ' תוס' דהי' להם שיעור הכתלים שוה, והוי יודעין שיעורן. וכ' הריטב"א בשבת (קו), שבבקר נוטה צל כותל מזרחי עד כותל מערבי, ובערב נוטה צל כותל מערבי עד כותל מזרחי.

ו. א"ל אביי, הלכה מכלל דפליגי

הק' הרשב"א בשבת (קו), לימא לי' אה"נ, הרי ר' יהודה פליג בכל ביברין. ותי' דלאפוקי מדר' יהודה לא צריך, דפשיטא דהל' כחכמים. ועוד, לא הוי' לו לומר הל' כרשב"ג, אלא הל' כחכמים. ותוס' כ' כע"ז, דהול"ל דאין הל' כר' יהודה.

ז. א"ל ומאי נפקא לך מינה

כ' המהרש"א על מש"כ רש"י לעיל (ד"ה השתא) דרשב"ג אף בביבר קטן פליג, או לפרושי אתי, דרש"י הי' מסופק בכוונת הגמ' כאן, האם דרך דחיי' בעלמא קאמר לאביי הכי, אבל באמת ס"ל דפליג רשב"ג בביבר קטן, רק דלא חש להשיב כה, או דנשאר בקו' מאי נפקא לך מינה, דבאמת לא פליגי.

ח. גמרא גמור זמורתא תהא

פי' התפארת ישראל (ערכין ד', בועז א') ע"פ מש"כ שם שהיו להן זמירות מיוחדין לכל משנה ומשנה, כדי לחזק המשנה בכח הזכרון, וזהו כוונתו כאן, האם זה רק זמר בעלמא מה שאמרת.

ט. היכי דמי מחוסר צידה... כל

שאומר הבא מצודה וכו'

ק', הא לעיל אמרי' שיעור אחר. וכ' רש"י דאידי ואידי חד שיעורא הוא. וכ' תוס' דדוחק הוא, ולכן כ' דלעיל מיירי בבהמה וחי', וכאן מיירי בעופות. וע"ע בעמק ברכה (יו"ט י"א), שכ' בדעת הרמב"ם פי' שלישי, דהחילוק הוא בין שבת ויו"ט, דכ' שיעור דחד שחי' וכתלים קרובים בהל' שבת, והא דמחוסר צידה כ' בהל' יו"ט. וביאר העמק ברכה החילוק, דס"ל להרמב"ם דבאמת מלאכת צידה אינה אסורה כלל ביו"ט [דלא כשאר ראשונים], ומה שאסור לצוד ביו"ט הוא

מראי מקומות - ביצה

כד. (המשך)

מחמת איסור, אבל א"א לומר כן, שהרי אין כאן שום איסור, שהרי הצידה פרוסה מעיו"ט, ואין שום איסור בהצידה בכה"ג. ולכן פי' דהמוקצה דכאן היינו מוקצה דנולד, וגם ר"ש מודה בזה.

יב. ספק מוכן אסור

ע' ברשב"א (בע"ב) שכ' דמה שספק מוכן אסור, היינו היכא דאפשר שהכין ע"י מלאכה דאורייתא, אבל היכא דכל הספק הוא אולי הוכן ע"י איסור דרבנן כמו תחומין, לא אמרי' בזה ספק מוכן אסור. ובמהדורת מה"ק מביאים מש"כ הרשב"א בעבודת הקודש (ה, א) דמה שספק מוכן ע"י מלאכה דאורייתא להחמיר, היינו משום דאם אתה מתיר, נמצא שאתה מקרב את המלאכה שאסורה דבר תורה. והתוס' יו"ט כאן הביא מהר"ן בשבת דספק מוכן אסור משום דדרכן של בני"א ללקוט אותו ביומו ולא מבערב [וא"כ יכולים לומר דמסתמא הי' מוקצה]. וע' בתוס' רעק"א דכ' דמדברי תוס' ישנים לעיל (ג,): דכ' דספק מוקצה הוי כספק דאורייתא, אי"צ לומר כדברי הר"ן, אלא דספק מוקצה עצמו אסור מחמת חומרתו, ע"ש בדברי רעק"א מש"כ בזה.

משום איסור מוקצה, ואם הזמינם מבערב מותר לצודם. וא"כ, מבואר החילוק בין שבת ויו"ט, דבשבת, דאיכא איסור צידה, אז אפי' בביביר שאין צריך להביא מצודה לצודו, כל שאינו ניצוד בחד שחיא עדיין מחוסר צידה מקרי, וחייבין עליו בזה משום מלאכת צידה. אבל ביו"ט, שהצידה אינה אסורה אלא משום מוקצה שאינו מוכן, אז כל שאין צריך להביא מצודה לצודו, כבר סגי בזה להיות מקרי מוכן, אף דמחוסר עדיין מעשה צידה דאורייתא [וע"ש עוד מש"כ בזה].

י. הללו באין לכלובן לערב ומזונותן עליך

יש לעי', מהו הצירוף בין הא דבאין לכלובן והא דמזונותן עליך. וכ' התוס' רי"ד דבין בלילה כשבאין לכלובן, ובין ביום כשאתה נותן להם מזונות, אתה יכול לתופסן בלי טורח, ולכן כניצודין דמי. משא"כ יוני שובך, דאע"פ שהן באין לכלובן בערב, מ"מ אין מזונותן עליך, שפורחין ונזונין מעלמא ואינן כתפוסין בידך, ולא סגי בהא דיכול לתופסן בלילה.

יא. מצודות חי' ועוף ודגים וכו' לא יטול מהן ביו"ט

כ' הפני יהושע דלכא' הי' משמע דהטעם הוא משום מוקצה